

РЕЗОЛЮЦІЯ

Міжнародної науково-практичної конференції «Ефективні підходи у роботі з підлітками, які мають досвід вживання психоактивних речовин»

(18-20 листопада 2015 року, м. Київ)

У процесі роботи Міжнародної науково-практичної конференції «Ефективні підходи у роботі з підлітками, які мають досвід вживання психоактивних речовин (ПАР)» було обговорено ряд важливих проблем, які стосуються прав та здоров'я дітей та підлітків.

Були розглянуті питання надання допомоги дітям та підліткам, які вживають ПАР; методології профілактичної роботи в освітніх закладах та у середовищі таких підлітків; залучення до роботи з підлітками, які вживають ПАР, членів їх сімей; психосоціальної роботи із уразливими підлітками, в т.ч. з числа внутрішньо-переміщених осіб (ВПО); захисту прав дітей та відновного правосуддя.

Були презентовані успіхи, досягнуті в ході реалізації профілактичних, психокорекційних та реабілітаційних програм, результати досліджень, інноваційні підходи та інформаційні матеріали. Відбувся обмін досвідом між представниками міжнародних, державних, неурядових організацій та закладів, що залучені у роботу з підлітками, які перебувають у виховних колоніях.

Суттєву увагу приділено проблемам, які сьогодні перешкоджають створенню сприятливих умов для ефективної реалізації положень з Конвенції ООН про права дитини, захисту прав дітей та підлітків, які вживають ПАР, та належній якості послуг, що їх таким дітям та підліткам надають, у сфері охорони здоров'я:

- на державному рівні відсутнє визнання проблеми вживання ПАР дітьми та підлітками, як надважливої для України;
- відмічено недостатню кількість заходів у сфері державної політики з питань дітей та молоді;
- недосконалість державної підтримки (соціальне замовлення) на місцевому рівні неурядових організацій, які здійснюють ефективну діяльність у сфері захисту прав та здоров'я дітей та підлітків, які вживають ПАР;
- ускладнено доступ до медичних послуг, орієнтованих на специфічні потреби та запити дітей та підлітків, які вживають ПАР.

Додатковий негативний ефект дає недостатній рівень психолого-педагогічного та медико-соціального супроводу дітей та підлітків, які вживають ПАР, в організаціях та закладах освітньої, соціальної та медичної сфер діяльності, а також пенітенціарної системи. Фахівці, які працюють у цих сферах, не завжди мають достатню підготовку для здійснення профілактичної роботи, особливо у галузі вторинної профілактики.

Фахівці системи освіти в Україні (за виключенням поодиноких випадків) не використовують потенціал відновних практик для профілактики проявів насилля, девіантної поведінки та правопорушень серед неповнолітніх.

Діяльність з впровадження відновного правосуддя практично повністю відсутня в державній політиці з реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх (всупереч Указу Президента України № 597/2011), а саме:

- досі не відбулося впровадження процедури медіації як ефективного засобу добровільного примирення потерпілого та правопорушника;
- представникам правоохоронних органів, суддівського корпусу та соціальним службам бракує знань та навичок для сприяння формуванню у неповнолітнього правопорушника почуття відповідальності за свої вчинки, заохочення до взяття ним на себе відповідальності за заподіяну шкоду, а також до позитивних змін у його поведінці не каральним, а відновним шляхом;
- процес кримінального судочинства щодо неповнолітніх осіб досі не передбачає залучення громадськості до розв'язання конфлікту в разі активної участі сторін у процесі відновлення порушених стосунків, примиренні та розробленні угод про відшкодування завданої правопорушником шкоди в рамках програм відновного правосуддя.

Недостатньо ефективною є система, спрямована на адаптацію осіб, які звільнилися з виховних колоній для неповнолітніх, та профілактична робота в місцях несвободи.

Європейська інтеграція України передбачає забезпечення ефективного функціонування інститутів, які гарантуватимуть верховенство права, додержання прав і свобод людини і громадянина, їх ефективний захист. У зв'язку з цим одним з ключових завдань є перетворення МВС на цивільний орган європейського зразка. Відповідно до розпорядження КМУ від 22.10.2014 № 1118-р та Концепції першочергових заходів реформування системи МВС передбачено перегляд статусу та функцій кримінальної міліції у справах дітей відповідно до вимог міжнародного права у сфері ювенальної юстиції.

Таким чином, сучасні соціальні виклики щодо проблеми вживання ПАР дітьми та підлітками, у поєднанні з епідемією розповсюдження ВІЛ-інфекції потребують негайної і адекватної відповіді та формування дієвої системи протидії цим викликам.

За підсумками обговорень проблем, пов'язаних з правами та здоров'ям дітей та підлітків, яке відбулося в процесі пленарних засідань та тематичних сесій, учасники Конференції заявляють:

Забезпечення ефективного захисту прав та здоров'я дітей та підлітків, які вживають ПАР, має стати одним з пріоритетних напрямків діяльності органів державної влади та місцевого самоуправління, інститутів громадянського суспільства, та повинно носити систематичний і послідовний характер практичної діяльності.

У цілях вирішення визначених проблем учасники Конференції пропонують:

- Заслухати питання щодо підтримки дітей та підлітків, які вживають ПАР, на засіданні Міжвідомчої комісії з питань охорони дитинства при Міністерстві соціальної політики України.

- Під час розробки Планів заходів з виконання Загальнодержавної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» передбачити одним із пунктів планів «Впровадження в практику роботи державних закладів та неурядових організацій ефективних технологій роботи з дітьми та підлітками, які вживають ПАР, та забезпечення їх безперешкодного доступу до послуг вторинної профілактики».
- Зберегти в структурі Національної поліції спеціалізовані територіальні підрозділи, в т.ч. районні, по роботі з дітьми та неповнолітніми, з функціями:
 - організації та здійснення спільних з громадськістю (неурядовими організаціями які мають історії успіху) заходів профілактики з дітьми в навчальних закладах за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень;
 - організації та здійснення заходів індивідуальної профілактики з дітьми, що вчинили адміністративні та кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ;
 - встановлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення;
 - розкриття злочинів, вчинених неповнолітніми та злочинів скоєних відносно них;
 - виявлення та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми, вчинення стосовно них насильства, у тому числі батьками, законними представниками;
 - взаємодії з відомчими та спеціалізованими установами для спільної реалізації, в т.ч. пілотних програм з впровадження відновного правосуддя;
 - організації надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими в кримінальному провадженні чи стали свідками злочину, із залученням психологів неурядових організацій та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
- На виконання Рекомендацій Ради Європи № R(2010)1, Комітету Міністрів Ради Європи № R(99)19 та Директиви Європейської Комісії з питань ефективності правосуддя (2007)13 доповнити План дій з реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні шляхом прийняття Національної програми з впровадження відновного правосуддя в Україні, яка передбачала б заходи з навчання, інформування та фінансування відновних практик, затвердити пілотну програму з впровадження відновного правосуддя в систему Кримінального судочинства України, доручити Державній Пенітенціарній Службі України доповнити план заходів щодо реалізації Закону України «Про пробацію» положеннями щодо впровадження в діяльність Служби пробації України програм відновного правосуддя, як ефективного інструменту скорочення рецидивної злочинності та передбачити відповідне навчання персоналу ДПтС України.
- У план заходів на 2016 та наступні роки з реалізації Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року включити впровадження програм реабілітації та соціальної адаптації дітей та підлітків, які вживають ПАР, з залученням неурядових організацій, які мають досвід роботи в цій сфері: Благодійний Фонд «Віта Валенс» (м. Київ),

Харківський міський благодійний Фонд «Благо», (м. Харків), Кіровоградський обласний благодійний фонд «Повернення до життя» (м. Знам'янка, Кіровоградська область), Чернівецький міський благодійний фонд «Нова сім'я» (м. Чернівці), Полтавський обласний благодійний фонд «Громадське здоров'я» (м. Полтава), Представництво міжнародної організації «Право на здоров'я» (м. Київ), Всеукраїнський громадський центр «Волонтер» (м. Київ), Всеукраїнська благодійна організація «Конвіктус Україна» (м. Київ), Громадська організація «Інститут миру і порозуміння» (м. Київ), Всеукраїнська фундація «Захист прав дітей» (м. Київ), Всеукраїнська благодійна організація «Всеукраїнська мережа людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом» (м. Київ), Громадська організація «Центр інформації про права людини» (м. Київ), Міжнародний благодій фонд «СНІД Фонд Схід-Захід» (*AIDS Foundation East-West – AFEW-Україна*) (м. Київ), Міжнародний благодійний фонд «Альянс громадського здоров'я» (м. Київ), Одеський благодійний фонд «Дорога до дому» (м. Одеса).

- Внести зміни в Статтю 19 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» повторна видача свідоцтва про державну реєстрацію актів, якою передбачити можливість неурядовим організаціям, які здійснюють захист неповнолітніх та мають дозвіл від Служби у справах дітей та сім'ї на виконання такої діяльності, бути представниками та отримувати в їх інтересах повторні свідоцтва актів громадянського стану для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування та осіб з числа дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування.
- Визначити спеціалізовані лікувальні та лікувально-виховні заклади охорони здоров'я для неповнолітніх осіб, хворих на наркоманію (п. 11 постанови КМУ від 25 березня 2015 р. № 267 Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України, (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №575 від 05.08.2015).
- Внести зміни до Закону України «Про психіатричну допомогу» стосовно понять, які описують статус дитячої наркології.
- Забезпечити розробку та впровадження протоколу для лікарів щодо детоксикації і лікування дітей, народжених наркозалежними жінками, та наркозалежних неповнолітніх.
- Відновити та підсилити практичну роботу клінік дружніх до молоді, в яких має бути передбаченим прийом дітей та підлітків, які вживають ПАР, не лише за територіальним принципом, а й за направленнями від суб'єктів, що надають соціальні послуги (в т.ч. неурядових організацій, що здійснюють соціальний супровід осіб, які практикують ризиковану поведінку). Передбачити в цих клініках ставки таких спеціалістів як підлітковий нарколог, дитячий гінеколог та лікар-інфекціоніст. Передбачити можливість у таких клініках безкоштовного тестування дітей та підлітків на соціально-небезпечні хвороби та інфекції, що передаються статевим шляхом, з повноцінним консультуванням та на умовах конфіденційності або анонімності.
- Удосконалити систему соціального замовлення з метою залучення неурядових організацій, які демонструють ефективність діяльності у сфері захисту прав та здоров'я дітей та підлітків, які вживають ПАР.

Учасники Конференції звертаються до Уповноваженого Президента України з прав дитини з проханням сприяти:

- в організації обговорення проблем захисту прав та здоров'я дітей та підлітків, які вживають ПАР, із залученням широкого кола експертів-фахівців (наркологів, дитячих сімейних лікарів, психологів, юристів, демографів, соціологів); неурядових організацій, які працюють з уразливими підлітками; активістів з числа підлітків груп ризику; представників батьківської спільноти.
- в донесенні даної Резолюції до органів законодавчої та виконавчої влади України, органів місцевої державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до голови Національної поліції.

Учасники Конференції закликають Президента України, Уряд України, органи місцевої державної влади України та органи місцевого самоврядування сприяти реалізації викладених у Резолюції пропозицій.

За рішенням учасників Конференції ця Резолюція направляється для публікації в друковані та електронні ЗМІ, а також зацікавленим органам державної влади та органам місцевого самоврядування.